

gatabbra való kialakítása jelenti. E fal vonalát falkiszdedési árok és cölöplyukak jelzik. Ez a Ny felé történő toldás az alsóvár É-i és D-i felén a már korábban meglevő falazathoz kellett, hogy csatlakozzon.

A cölöplyukak és a falkiszdedés mellett az alsóvár Ny-i peremén az árokátvágások során nagyméretű sziklából kialakított, szárazon rakott támfal(?) került elő nagyjából a cölöplyukak vonalában, illetve attól fél-egy méternyire Ny-ra. Mindez felveti a kérdést, hogy valóban várfalmaradványokról van-e itt szó, és nem egy, az újkor során történő támfal kialakításáról.

Minden épületre utaló nyom a sziklafelszín Ny-i peremén levő téglány metszetű palánkárok vonala és a hegy/felsővár sziklája/fala közé eső szakaszon található.

A leletanyag, akárcsak az előző évben, főleg kora újkori. Nagyszámú, újabb típusokat is tartalmazó kályhacsempe-anyag, használati kerámia és egy középkori valamint több kora újkori pénz került elő.

KOPPÁNY ANDRÁS – ÉDER KATALIN

53. Bonyhád, Jung-major (Köles-földek)

(Tolna megye) B, LT, Kö

Egy 1746-os kéziratos térképen ábrázolt középkori templomromot a fenti területre lokalizáltunk. 2002. november 13-án végzett terepbejárásunk azonban eredménytelennek bizonyult.

2003. május 21-én megismételt terepbejárásunkon a Völgységi-malomárok melletti keskeny, 50–100 m sávban középkori edénytöredékeket találtunk. A lelőhely DNy-i végén kisebb foltban kelta cserepeket gyűjtöttünk, ettől különállóan, ÉK felé pedig szórvány üvegkarpercc töredékét. A domboldal magasabb részén elszórtan néhány bronzkori cserép is feküdt. Az előző lelőhely-résztől egy a malomárokba csatlakozó mellékággal elválasztva, a Jung-majortól DNy-ra kb. 300 méterre, a patak közelében fekvő enyhe kiemelkedésen sok apró, de nagy felületen szétszántott téglá- és kőtörmeléket, valamint embercsontot figyeltünk meg. A lelőhely a középkori (Fülöp-) Szerdahely faluval azonos.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR – K. NÉMETH ANDRÁS

54. Bonyhádvarasd, Diós-dűlő

(Tolna megye) Kö

1959-ben Mészáros Gyula leletbejelentése ellenőrzésekor Bonyhádvarasd határában, a falutól DNy-ra paticsos épülettörmeléket és középkori cserepeket talált, valamint feljegyezte, hogy a domb alatt folyó kis patak fejénél állítólag téglákat szántottak ki.

2003. május 21-én a mondott helyen végzett terepbejárásunk igazolta a középkori templom- és faluhely létezését. A templom az É-D irányban húzódó faluhely D-i részén, kb. 25×15 m nagyságú, Ny-K irányú területen, a felszínbe belesimuló, nem kiemelkedő részen található. Helyét közepes sűrűségű építési törmelék és embercsont jelzi. A dűlő teljes területét az eleredő eső miatt

nem jártuk be. A lelőhely a középkori Varasd helyét jelzi.

ÓDOR JÁNOS GÁBOR – K. NÉMETH ANDRÁS

55. Bököny határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á, Kö

2003. április 29-én helyszíni szemlét tartottunk az egykori Újfehértói Állami Gazdaság micskei üzemével szemben, jelenleg a bökönyi határba eső *Erdődi-tagban*, ahol korábban csontváz előkerüléséről tettek bejelentést. Nagy területen Árpád-kori és középkori cserepeket gyűjtöttünk. A dombon, a 126,2 m-es magasságú részen kiszántott templom és templom körüli temető maradványait figyeltük meg. Elhelyezkedése alapján ez lehetett a Kiss Lajos által 1923-ban megásott micskei templom. A település első említése 1291-ből származik. 1578-ban pusztult el.

Kósa-tag: A bökönyi út mellett egy halomra lettünk figyelmesek. A környezetéből mintegy 2 m-re kiemelkedő, legalább 40 m átmérőjű kurgán talaja a környezetéből sötétebb fekete színével elüt. Rajta leleteket nem találtunk. Talán azonos lehet a Bórhalommal?

ISTVÁNOVITS ESZTER

56. Bölcske, Gyűrűs-völgy

(Tolna megye) Kö

Az ÉNy-DK irányú Gyűrűs-völgy középső részén, a patak D-i oldalán, a dombvonulat magasabb részén, Tarczal János madoccai magángyűjtő templomhelyre utaló köveket talált. Az általa megmutatott helyen 2003. november 14-én környezetéből enyhén kiemelkedő magaslaton, kb. 30×20 m-es területen, Ny-K irányban hosszabban elhúzódva sok mészkőtörmeléket figyeltünk meg, köztük egy kb. 10 kg-os darabot is. A templomhely D-i részén közepes sűrűségben embercsontot is találtunk. A templom szűkebb környezetében csak néhány cserép került elő, a faluhelyet nem sikerült azonosítani. A lelőhely a középkori Gyűrűs vagy Kanacs temploma lehet.

K. NÉMETH ANDRÁS

57. Bölcske, Sziget

(Tolna megye) B

2003. június 30. és július 8. között végeztünk régészeti feltárást a 0102/48 hrsz. telken. Az 1995-ben megkezdett, majd 2002-ben folytatott feltárást az évi célja a késő bronzkori öntőműhely feltárása volt a II. számú szelvényben. A tavaly részben kibontott műhely az É-i oldalon a tanúfalunk alá futott, ezért elsősorban erre a részre való rábontást terveztünk. A D-i és a Ny-i oldalon is csak egy szűk feltárt sáv kísért a műhelygödör oldalát, ezért a fal- illetve tetőszerkezetre utaló esetleges nyomok megfigyelésére ezeken az oldalakon is rábontottunk a tavalyi szelvényünkre. A feltárást során a